

Celian Daisy-äänikirjojen ja DaisyTrio-kirjojen tuotantovaatimukset

Vaatimukset Celialle tuotettavista Daisy-äänikirjojen ja DaisyTrio-kirjojen rakenteesta, laadusta ja teknisestä toteutuksesta.

14.4.2022

Sisällys

1. JOHDANTO.....	3
1.1. DAISY-formaatista.....	3
1.2. Celiaan Daisy-äänikirjat	3
1.3. Daisy-äänikirjan tekeminen käytännössä	4
2. DAISY-ÄÄNIKIRJOJEN ÄÄNITYKSEEN LIITTYVÄT VAATIMUKSET	6
2.1. Celialle tuotettavien äänikirjojen äänenvoimakkuus- ja laatuvaatimukset	6
2.1.1. Yleistä.....	6
2.1.2. Äänenvoimakkuus	6
2.1.3. Äänekkyyys (loudness)	6
2.1.4. Signaali-kohinasuhde.....	6
3. DAISY-ÄÄNIKIRJOJEN RAKENTEESEEN LIITTYVÄT VAATIMUKSET	7
3.1. Kuulutukset.....	7
3.1.1. Alkukuulutus	7
3.1.2. Loppukuulutus	8
3.2. Äänikirjan otsikoiden merkitseminen.....	9
3.2.1. Äänikirjan otsikot.....	9
3.2.2. Otsikkotasot.....	10
3.2.3. Esimerkkejä.....	11
3.3. Sivunumeroiden merkitseminen	18
3.3.1. Esimerkkejä.....	18
4. DAISY-ÄÄNIKIRJAN VIIMEISTELY	25
4.1. Daisy-kirjojen metadata	25
4.2. Merkistön koodaus.....	26
4.3. Daisy-kirjojen regenerointi	26
4.4. Daisy-kirjojen validointi	26
4.5. Celiaan toimitettavat tiedostomuodot.....	26
4.6. Kirjan viimeistely ennen toimitusta Celiaan	27
4.7. Kirjan siirtäminen Celiaan.....	28
5. DAISYTRIO-KIRJOJEN TUOTANTOVAATIMUKSET.....	29
5.1. DaisyTrio-kirjat.....	29
5.2. DaisyTrio-kirjan tuotantoprosessi	29
5.3. DaisyTrio-kirjojen luennasta.....	29
LIITE. DAISY-ÄÄNIKIRJOJEN VAATIVUUSRYHMÄT	30

1. JOHDANTO

Tässä ohjeessa kuvataan vaatimukset Celialle tuotettavista Daisy-äänikirjojen rakenteesta, laadusta ja teknisestä toteutuksesta.

Celian tuottamat kirjat on tarkoitettu henkilöille, joille tavallisen kirjan käyttäminen on hankalaa tai mahdotonta esimerkiksi lukivaikkeuden, näkövamman, kehitysvamman tai lihastaudin vuoksi. Saavutettavaan muotoon tuotetut kirjat tarjoavat heille mahdollisuuden kirjallisuudesta nauttimiseen ja tiedonhankintaan. On tärkeää, että kirjat ovat mahdollisimman tasalaatuisia ja virheettömiä, sekä luennaltaan että rakenteeltaan. Tässä dokumentissa käsitellään nimenomaan äänikirjan rakennetta ja teknisiä vaatimuksia. Celialla on erikseen luennan laatuun keskittyvät, kirjan lukijoille tarkoitetut ohjeet.

Celian äänikirjoissa käytetään kansainvälistä saavutettavien kirjojen julkaisustandardia, Daisy-formaattia (Digital Accessible Information SYstem). Sen ansiosta Daisy-äänikirjan käytettävyyks on mahdollisimman samankaltainen kuin painetun/sähköisen kirjan, jonka otsakkeet, kuvat ja tietolaatikat voi katselemalla ja selailemalla lukea tai sivuuttaa. Ilman tätä rakenteisuutta ainoa mahdollisuus olisi siirtyä kelaamalla audiotiedostossa eteen- tai taaksepäin. Rakenne vaikuttaa myös Daisy-äänikirjan toimittamiseen: erilaisia otsikkotyyppisiä ei tarvitse tuoda esille luennan keinoin, vaan otsikot erotetaan muista otsikoista rakenteen avulla. Painetun/sähköisen kirjan rakennetta voi olla joskus mahdotonta toteuttaa täydellisesti äänikirjassa. Rakenteista äänikirjaa voidaankin ajatella omana itsenäisenä, alkuperäisestä kirjasta riippumattomana kokonaisuutena.

1.1. DAISY-formaatista

DAISY on lyhenne sanoista Digital Accessible Information SYstem (digitaalinen saavutettava tietojärjestelmä). DAISY-formaatissa tehdyt Daisy-äänikirjat sisältävät kirjan tekstin ääneen luettuna sekä painetun/sähköisen kirjan rakenteen, mikä mahdollistaa Daisy-äänikirjan selailtavuuden otsikoiden ja sivunumeroiden avulla. Äänikirjatuotannon tuloksena on pakkaamattomia wav-tiedostoja ja mp3-pakattuja Daisy-äänikirjoja, jotka molemmat toimitetaan Celiaan arkistoitaviksi ja asiakaskäyttöön.

Celia tuottaa Daisy-äänikirjat Daisy 2.02 -standardissa. Celian kirjat tehdään standardissa määritellyn 2. tyyppin mukaan, johon sisältyy ääni ja rakenne ("Daisy 2.02, Type 2, Full audio with NCC only").

Daisy 2.02 standardin tarkempi esittely:

http://www.daisy.org/z3986/specifications/daisy_202.html?q=publications/specifications/daisy_202.html

Daisy-kirjojen tuottamiseen käytetään yleensä Daisy-tuotanto-ohjelmia, joita ovat esimerkiksi Plectalk, Hindenburg, Obi, Tobi ja Dolphin Publisher.

1.2. Celian Daisy-äänikirjat

Kansainvälisen Daisy-konsortion määritelmän mukaan Daisy 2.02 tyyppin 2 mukainen Daisy-äänikirja koostuu äänitiedostojen lisäksi yhdestä ncc.html-tiedostosta ja useista smil-tiedostoista. Näiden lisäksi kirjassa voi olla master.smil-tiedosto, joka sisältää kaikkien smil-tiedostojen järjestyksen.

Celian tuottamat Daisy-äänikirjat sisältävät seuraavat osat:

1. ncc.html-tiedoston, joka sisältää äänikirjan selattavuuteen liittyviä tietoja sekä määrittää, missä järjestyksessä Daisy-kirjaa toistava ohjelma lukee smil-tiedostot. Ncc-tiedostossa kuvataan äänikirjan otsikkorakenne ja sivunumeroiden kohdat. Ncc.html sisältää myös kirjan metatiedot. (NCC = Navigation Control Center)
2. Smil-tiedostoja, joissa on määritelty äänitiedostojen rakenne. Celian Daisy-äänikirjoissa käytetään äänitiedostojen jakamista fraaseihin. Smil-tiedostot sisältävät fraasien tiedot sekunnin tuhannesosan tarkkuudella. Yleensä smil-tiedostoja on yhtä monta kuin audiotiedostoja. Myös smil-tiedostoissa on jonkin verran metatietoja. (SMIL = Synchronized Multimedia Integration Language)
3. Audiotiedostoja (mp3). Yleensä audiotiedostoja on yhtä monta kuin smil-tiedostoja.
4. master.smil tiedoston, joka ei ole kirjan toiminnan kannalta välttämätön. Siinä on listattuna smil-tiedostojen järjestys.

1.3. Daisy-äänikirjan tekeminen käytännössä

Kirjojen tekemiseen on monenlaisia tapoja, ja käytössä olevia ohjelmia on saatavilla useita erilaisia. Celia ei ota kantaa siihen, miten kirjat valmistetaan, kunhan lopputulos on Celian vaatimusten mukainen. Daisy-kirjan tekeminen sisältää erilaisia vaiheita, joiden järjestys voi vaihdella ja joiden raja-alue on paikoitellen hankalaa:

1. Lukijavalinta
2. Lukijan ohjeistaminen
3. Rakenteen tekoprosessi
4. Kirjan audion äänitys
5. Sivunumerointi, jos kirja sisältää sen
6. Erilaiset tarkistus- editointi- ja korjaustoimenpiteet, audion jälkikäsittely, metatietojen täydentäminen
7. Jakelukappaleen merkistökoodauksen muokkaaminen UTF-8-muotoon joko regeneraattorilla tai muulla tavoin
8. Kirjan kuulutusten ja luennan tarkistaminen ja Ce-raportin läpikäyminen
9. Kirjan versioiden toimittaminen Celiaan (master- ja mp3-muodossa oleva kirja)

Esimerkki Daisy-kirjan tekemisestä:

Tässä esimerkkitapauksessa lukija tekee itsenäisesti kirjan kaikki osat:

1. Lukija perehtyy painetun/sähköisen kirjan rakenteeseen ja tekee sen ja mahdollisten lukuohjeiden pohjalta otsikkorakenteen.
2. Lukija varmistaa äänitystasot ym., lukee kirjan osiot valmiiksi tekemäänsä otsikkopohjaan ja tekee luennan yhteydessä sivunvaihtojen aikana sivunumeroinnin (esim. Plectalk Recording softwaressa sivunumerot on helppo merkata yhtä nappia painamalla).
3. Lukija korjaa luennan aikana ilmenneet virheet luennan yhteydessä ja lopuksi tarkistaa vielä kertaalleen kirjan rakenteen ja sen, että kaikki osat on luettu oikeisiin kohtiin ja että kaikki ylimääräiset virheluennat tms. on poistettu.
4. Audiotiedostot ajetaan normalisointiohjelman läpi (LUFS normalizer tms.)
5. Kirja pakataan mp3-muotoon.
6. Merkistökoodauksen muokkaaminen UTF-8-muotoon

7. Kirjan validointi
8. Tehdään tarvittaessa joitakin pieniä korjauksia joko suoraan pakatun kirjan ncc.html-tiedostoon, tai tarvittaessa palataan vaiheeseen 3.

On syytä huomioida, että yllä esitetty malli on vain esimerkkitapaus ja että kirjoja on mahdollista tehdä myös muilla tavoilla. Pääasia on se, että lopputulos on oikeanlainen.

2. DAISY-ÄÄNIKIRJOJEN ÄÄNITYKSEEN LIITTYVÄT VAATIMUKSET

2.1. Celialle tuotettavien äänikirjojen äänenvoimakkuus- ja laatuvaatimukset

Tässä luvussa määritellään Celialle tuotettavien audioon liittyvät vaatimukset. Audioformaatteja ja tiedoston nimeämistä koskevat vaatimukset on käsitelty luvussa 4.5. Celiaan toimitettavat tiedostomuodot.

2.1.1. Yleistä

Celian äänikirjoissa äänenvoimakkuuden huippuarvojen on oltava riittävät ja tiedostojen äänekkyuden (loudness) tason sopiva. Lisäksi signaalin ja taustakohinan välisen eron on oltava riittävän iso. Alla on tarkemmin määritelty riittävät arvot.

Äänikirjatuotannossa audiota voidaan käsitellä ja käyttää esim. kompressointia, limitointia, ekvalisointia ja kohinanpoistoa. Niitä tulee kuitenkin käyttää kohtuullisesti, jotta ääni kuulostaa luonnolliselta. Alla mainittujen arvojen saavuttaminen edellyttää vähintään äänitiedostojen normalisointia ja usein myös kompressointia lukijasta riippuen.

2.1.2. Äänenvoimakkuus

Äänenvoimakkuuden huippuarvojen pitää olla välillä $-2,0 - 0$ dBFS tai $-2,0 - 0,5$ dBTP

2.1.3. Äänekkyys (loudness)

Tiedostokohtaisten Integrated Loudness -tavoitearvojen on oltava -18 LUFS (± 1 LU). Arvojen saavuttamiseen voidaan käyttää kirjan jälkikäsittelyssä ohjelmia, joissa on "Loudness normalizer" tai vastaava toiminto (esim. Wavelab, iZotope, Auphonic Leveler).

2.1.4. Signaali-kohinasuhde

Signaali-kohinasuhteen pitää olla suurempi kuin 40 dB.

3. DAISY-ÄÄNIKIRJOJEN RAKENTEESEEN LIITTYVÄT VAATIMUKSET

Tässä luvussa on esitelty Celian tuottamien Daisy-äänikirjojen rakenteeseen liittyvät vaatimukset, jotka koskevat kirjojen kuulutuksia, sivunumeroiden merkitsemistä ja kirjojen otsikoiden merkitsemistä.

3.1. Kuulutukset

Kuulutuksissa kerrotaan äänikirjan käyttäjälle/kuuntelijalle tietoa sekä alkuperäisestä kirjasta että äänikirjasta. Celian tuottamissa äänikirjoissa kuulutusten tiedot esitetään aina samassa järjestyksessä huolimatta siitä, missä järjestyksessä tiedot esitetään painetussa/sähköisessä kirjassa.

Kuulutuksissa luetaan tiedot kirjan nimestä, tekijöistä, laajuudesta, äänikirjan selattavuudesta ja käyttöoikeudesta.

Kuulutuksissa luettujen tietojen virheettömyyteen tulee kiinnittää erityistä huomiota, koska kuulutukset ovat tunnusmerkki Celian kirjoille. Virheettömyys ja yhdenmukaisuus luovat kirjoille laadukkaan vaikutelman.

3.1.1. Alkukuulutus

Alkutietojen jäsentelyssä käytetään otsikoita, jotka merkitään äänikirjaan. Alkukuulutusten otsikkorakenne noudattaa seuraavaa kaavaa:

H1 / Taso 1 : Teoksen nimi: alaotsikko : alaotsikon alaotsikko

-> Taso 2 / H2: Tekijä: Etunimi Sukunimi TAI Tekijät: Etunimi Sukunimi, Etunimi Sukunimi [... & Etunimi Sukunimi]

-> Taso 2 / H2: Lukija: Etunimi Sukunimi TAI Lukijat: Etunimi Sukunimi, Etunimi Sukunimi [... & Etunimi Sukunimi]

-> Taso 2 / H2: Tietoa Daisy-kirjasta

Alla on esitetty alkukuulutuksessa luettavat tiedot siinä järjestyksessä kuin on ne luettava Celian äänikirjaan.

HUOM! Ensimmäinen otsikko on aina luettava samaan fraasiin. Tällöin äänikirjan käyttäjä kuulee kirjan koko nimen kuunteluohjelman kirjahyllytoimintoa käytettäessä.

Otsikon teksti: **Teoksen nimi: alaotsikko : alaotsikon alaotsikko**

Otsikon taso: **H1 / Taso 1**

Otsikon luenta: **"Teoksen nimi: alaotsikko : alaotsikon alaotsikko"**

Esimerkki 1: *Seitsemän veljestä*

Esimerkki 2: *Mammutti, tai Jörn Donnerin jälkeenjääneet tekoset : pahoinvoinnin historiaa Suomessa : ensimmäinen osa*

Otsikon teksti: **Tekijä: Etunimi Sukunimi TAI Tekijät: Etunimi Sukunimi, Etunimi Sukunimi [... & Etunimi Sukunimi]**

Otsikon taso: **H2 / Taso 2**

Otsikon luenta: **"Tekijä: Etunimi Sukunimi" TAI "Tekijät: Etunimi Sukunimi, Etunimi Sukunimi [... & Etunimi Sukunimi]"**

Esimerkki 1: *Tekijä: Aleksis Kivi*

Esimerkki 2: *Tekijät: Holger Thesleff, Juha Sihvola*

Otsikon teksti: **Lukija: Etunimi Sukunimi** TAI **Lukijat: Etunimi Sukunimi, Etunimi Sukunimi [... & Etunimi Sukunimi]**

Otsikon taso: **H2 / Taso 2**

Otsikon luenta: **"Lukija: Etunimi Sukunimi"** TAI **"Lukija: Etunimi Sukunimi, Etunimi Sukunimi [... & Etunimi Sukunimi]"**

Esimerkki 1: *Lukija: Kauko Helovirta*

Esimerkki 2: *Lukijat: Holger Thesleff, Juha Sihvola*

Otsikon teksti: **Käyttöoikeus**

Otsikon taso: **H2 / Taso 2**

Otsikon luenta: **"Käyttöoikeus: Celia on tuottanut tämän kirjan tekijänoikeuslain nojalla ainoastaan lukemisesteisille henkilöille ja vain heidän henkilökohtaiseen käyttöönsä. Kirjan luovuttaminen muille tai jakaminen verkossa on ehdottomasti kielletty"**.

Otsikon teksti: **Tietoa Daisy-kirjasta**

Otsikon taso: **H2 / Taso 2**

Otsikon luenta: **"Tietoa Daisy-kirjasta. Äänikirja on selattavissa luku- ja sivutasolla. Sivunumeroita ei sanota."**

HUOM: Jos kirjan rakenne on erikoinen, esimerkiksi tekstin jako lukuihin puuttuu, se mainitaan tässä kohdassa. Samalla kerrotaan, millainen lukurakenne äänikirjaan on tehty.

HUOM: Jos kirjaan merkitään sivunumerointi, tässä kohdassa kannattaa kertoa mahdollisesta poikkeavasta sivunumeroinnista. Katso tarkemmin luku Sivunumeroiden merkitseminen.

Otsikon teksti: **Kustantaja esittelee teoksen seuraavasti**

Otsikon taso: **H2 / Taso 2**

Otsikon luenta: **"Kustantaja esittelee teoksen seuraavasti"** Luetaan kirjan esittelyteksti, joka on painetussa kirjassa yleensä takakannessa tai etuliepeessä. Sähkökirjassa esittely on kirjan lopussa. Huom.: Jos kirjassa ei ole esittelytekstejä tai tilauksessa on ohjeistettu, että esittelytekstejä ei lueta, tämä osio jää pois äänikirjasta. Otsikko aina muodossa **"Kustantaja esittelee teoksen..."**, vaikka kirjassa olisi myös/vain tekijän esittely.

Alkukuulutusten jälkeen äänikirjaan luetaan ja merkitään kirjan varsinainen sisältö. Tarkemmat ohjeet sisällön merkitsemisestä ja otsikoista ovat luvussa Äänikirjan otsikoiden merkitseminen.

3.1.2. Loppukuulutus

Kun kirjan varsinainen sisältö on luettu, Celian äänikirjojen loppuun luetaan loppukuulutus, joka kertoo äänikirjan päättymisestä ja joka sisältää tarkempia tietoja kirjasta. Loppukuulutuksella on oma otsikkonsa.

Otsikon teksti: **Kirjan loppu**

Otsikon taso: **H1 / Taso 1**

Otsikon luenta (luettavat esimerkit lainausmerkkien välissä, suluissa olevia tekstejä ei lueta):

- **"Tähän päätyi: Teoksen nimi: alaotsikko : alaotsikon alaotsikko. Tekijä: Etunimi Sukunimi / Tekijät: Etunimi Sukunimi, Etunimi Sukunimi [... & Etunimi Sukunimi]. Lukija Etunimi Sukunimi / Lukijat Etunimi Sukunimi, Etunimi Sukunimi [... & Etunimi Sukunimi]."**
- (Jos tekijän (tai tekijöiden) nimi vierasperäinen, tavataan tekijän nimi): **"Tekijän nimi kirjoitetaan: E-T-U-N-I-M-I. Etunimi. S-U-K-U-N-I-M-I. Sukunimi. Etunimi Sukunimi."** Esimerkki: *Tekijän nimi*

kirjoitetaan: G-E-N-E Gene [dʒi:n]. W-O-L-F-E Wolfe [wulf]. Gene Wolfe [dʒi:n wulf]. (Huom. kirjainten ääntäminen: gee, ee, än, ee; kaksois-vee, oo, äl, äf, ee)

- (Toimittajien nimet:) **"Toimittaja: Etunimi Sukunimi"** tai **"Toimittajat: Etunimi Sukunimi, Etunimi Sukunimi [... & Etunimi Sukunimi]"**
- (Painos:) **esim. "Kolmas painos"**
- (Kustantajatiedot) **esim. "Helsinki Gummerus 2016"**
- (Sivumäärä:) **esim. "350 sivua"**.
- (Alkuteoksen nimi): **esim. "Alkuteos: The Book Title: subtitle"**.
- (Suomentaja): **"Suomentaja: Etunimi Sukunimi"**
- (Copyright): **esim. "Copyright. 2012. Saska Saarikoski, Pentti Saarikosken oikeudenomistajat ja Kustannusosakeyhtiö Otava"** (Copyright ympyröitynä painetussa/sähköisessä kirjassa tai ohjeistettu tilauksessa)
- (ISBN): **esim. "ISBN 978-951-2-16124-4"** (HUOM! Viivat luetaan: "ISBN yhdeksän, seitsemän, kahdeksan, viiva, yhdeksän, viisi, yksi, viiva, kaksi ... jne".)
- (Yhteistuotanto/suorahankintakirjoissa myös äänikirjan ISBN): **esim. "Äänikirjan ISBN 978-951-2-22424-1"**
- (Tieto äänikirjan tuottajasta): **"Äänikirjan tuottaja Celia"** (Yhteistuotanto/suorahankinnoissa äänikirjan oikea tuottaja (yleensä painetun/sähköisen kirjan kustantaja)
- (Äänityspaikka ja -vuosi): **esim. "Äänitetty Celian äänittämössä vuonna 2018"**

3.2. Äänikirjan otsikoiden merkitseminen

Alkukuulutusten jälkeen Daisy-äänikirjoissa luetaan ja merkitään kirjan varsinainen sisältö, siis otsikot ja teksti. Tässä luvussa käydään läpi otsikoiden merkitsemisen yleisiä linjauksia ja esitellään perusesimerkkejä äänikirjojen rakenteista.

Celian kirjat on tarkoitettu sellaisten henkilöiden käytettäväksi, joille painetun kirjan käyttö on mahdotonta. Ns. perinteisten äänikirjojen selailuominaisuudet ovat useimmiten puutteellisia, ja sikäli ne eivät tarjoa samoja käyttömahdollisuuksia kuin painetut tai sähköiset kirjat.

Celian kirjat tehdään Daisy-formaattiin, jossa äänikirjalle tehdään otsikkorakenne. Tämä mahdollistaa äänikirjojen selailun huomattavasti perinteistä äänikirjaa yksityiskohtaisemmalla tasolla, jolloin kirjojen käytettävyyks on parempi kuin ns. perinteisissä äänikirjoissa.

Daisy-äänikirjaan syntyy merkityistä otsikoista hierarkkinen rakenne, joka mahdollistaa sen, että äänikirjan käyttäjä voi liikkua Daisy-lukuohjelmassa tai -laitteessa haluamaansa otsikkoon.

Jos rakenne puuttuu, se ohjeistetaan Celian kirjakohtaisessa toimitusohjeessa.

3.2.1. Äänikirjan otsikot

Äänikirjaan merkitään omiksi otsikoiksi lähtökohtaisesti kaikki sellaiset kokonaisuudet, jotka on mahdollista erottaa muusta sisällöstä erillisiksi kokonaisuuksiksi ja joiden otsikoiksi merkitseminen parantaa kirjan selattavuutta. Otsikot kirjoitetaan kokonaisuudessaan ja siinä muodossa kuin ne ovat painetussa/sähköisessä kirjassa, ohjelmakohtaiset rajoitteet huomioiden: esim. Plectalkissa otsikon maksimipituus on 127 merkkiä. Jos otsikko on niin pitkä, että tuotanto-ohjelma ei hyväksy koko tekstiä, otsikon loppu lisätään erikseen tekstieditorilla.

Esimerkiksi päivämäärien, tapahtumapaikkojen ja vastaavien elementtien katsotaan kuuluvan otsikkoon. Sen sijaan kuvailevat elementit ja otsikon osat (esimerkiksi "339208", "Luku 3, jossa tapahtuu sitä, tätä ja tuota..." tms.) eivät kuulu otsikkoon.

Otsikoiden merkinnässä ei huomioida mahdollisia erilaisia kirjasintyyplejä. Esimerkiksi: jos osa otsikosta on kirjoitettu suuremmalla fontilla tai lihavoitu, muotoilua ei huomioida. Otsikoissa noudatetaan myös oikeinkirjoitussääntöjä, vaikka painetussa/sähköisessä kirjassa niitä ei noudatettaisi. Esimerkiksi: luvun otsikon ensimmäinen kirjain ja otsikossa olevat erisnimet kirjoitetaan isoilla kirjaimilla, vaikka painetussa/sähköisessä kirjassa olisi käytetty vain pieniä kirjaimia. Kuitenkin jos oikeinkirjoitussääntöjen vastainen teksti on kirjassa käytetty tyylikeino, noudatetaan alkuperäistä kirjoitusasua.

Otsikkorakenteen kannalta ei ole merkitystä, onko luvun otsikko sivun alussa vai keskellä sivua.

Omiksi otsikoiksi merkitään kirjan osat ja luvut. Tämä koskee myös sellaisia osia, joita ei ole sisällytetty kirjan sisällysluetteloon ja/tai joilla ei ole varsinaista otsikkoa. Nämä osiot on erotettu toisistaan esim. sivunvaihdoilla, symbolilla, korostetulla alkukirjaimella tms., tai ne ovat esimerkiksi tietolaatikoita, harjoituksia tai yhteenvetoja. Otsikoimattomien osioiden otsikoksi merkitään alkavan osion kolme ensimmäistä sanaa ja kolme pistettä. Omaksi otsikokseen merkitään myös osan alussa oleva otsikoimaton esittelyjakso/esipuhe. Kirjan keskellä olevat otsikoimattomat osiot ohjeistetaan kirjakohtaisessa toimitusohjeessa.

Omiksi otsikoiksi ei merkitä osan alussa olevia mottoja/sitaatteja, eikä myöskään kuvia, kuvatekstejä, taulukoita, kaavioita, graafisia esityksiä, viitteitä tai marginaaleissa olevia lyhyitä huomautuksia.

Toistuvia erityistilanteita:

- Jos kirjassa on selkeä lukujako (1.1., 1.2., 1.3... jne.) ja näiden otsikoitujen lukujen sisällä jotkin kappaleet on erotettu toisistaan esim. ***-kuviolla, erotettuja osioita ei tarvitse merkitä otsikoiksi äänikirjan rakenteeseen, elleivät ne paranna kirjan selattavuutta jollakin olennaisella tavalla.
- Jos luettavassa kirjassa on otsikoitu erityisen pieniä kokonaisuuksia siten, että jokaisella sivulla on useita otsikoita, tehdään rakenne pääotsikoiden/osien mukaan, tai jos näitä ei ole, teksti katkaistaan 50 sivun välein ja uuden osion otsikoksi merkitään sillä kohdalla olevan alaotsikon nimi. Tällaisessa tapauksessa otsikoinnista voidaan myös antaa ohjeistus kirjakohtaisessa toimitusohjeessa, jolloin noudatetaan sitä.
- Jos kirjan rakenne on epämääräinen (esim. tekstissä ei erotettavissa mitään selkeitä kokonaisuuksia, tai kokonaisuudet ovat hyvin laajoja), teksti katkaistaan 50 sivun välein ja uuden osion otsikoksi merkitään alkavan osion kolme ensimmäistä sanaa ja kolme pistettä.

Celia saattaa myös tilauksessaan ilmoittaa, että äänikirjaan ei lueta joitain osia tuotettavasta kirjasta. Äänikirjassa sisällysluettelo luetaan aina kirjan alkuun, vaikka se olisi alkuperäisessä kirjassa lopussa.

Otsikoiden väliin on luennassa jätettävä aina n. 3 sekunnin mittainen tauko.

3.2.2. Otsikkotasot

Daisy-äänikirjoissa jokaiselle otsikolle annetaan aina jokin otsikkotasot. Otsikkotasot mahdollistavat kirjan sisällön selaamisen valitun suuruisissa kokonaisuuksissa: esimerkiksi "Kootut runot" -tyyppisessä teoksessa on mahdollista siirtyä suoraan runoteoksesta toiseen otsikkotasojen avulla.

Otsikkotasot eivät suoraan liity siihen, kuinka monta otsikkoa äänikirjassa on tai kuinka yksityiskohtainen äänikirjan rakenne on, vaan niiden tehtävänä on määrittää rakenteessa mukana olevien otsikoiden suhde toisiinsa. Äänikirjassa voi olla 20 otsikkoa, jotka asettuvat tasoille h1-h4, tai 200 otsikkoa, jotka kaikki asettuvat tasolle h1.

Otsikkotasoja ei voi määritellä pelkästään painetun/sähköisen kirjan sisällysluettelon perusteella, koska etenkin tietokirjojen kohdalla äänikirjan rakenne ei aina kaikilta osin seuraa painetun/sähköisen kirjan rakennetta. Lisäksi äänikirjan rakenteeseen voidaan lisätä sen käytettävyyden parantamiseksi otsikoita ja otsikkotasoja, joita painetussa/sähköisessä kirjassa ei ole.

Otsikkotasoja on käytettävissä 6, mutta useimmissa kirjoissa otsikot asettuvat tasoille h1-h3.

Otsikkotasojen järjestys tulee aina olla hierarkkinen. Otsikot on sidottu toisiinsa otsikkotason perusteella, ja otsikkotaso määrittyy aina sen perusteella, mikä on kyseisen otsikon/osion suhde sitä edeltävään otsikkoon/osioon. Kaikki rakenteessa mukana olevat otsikot/osiot merkataan niitä yhdistävän otsikon/osion alaisuuteen seuraavalle otsikkotasolle. Esim. jos tasolla h2 olevaan otsikkoon kuuluu alaotsikoita ja leipätekstistä erillisiä osia (esim. tietolaatikoita, ruokareseptejä tms.), sijoitetaan kaikki tällaiset tasolle h3 ja näiden alaisuuteen kuuluvat otsikot ja osiot vastaavasti tasolle h4 jne.

Yleisimmissä kuunteluohjelmissa ja laitteissa on mahdollista valita jokin selaustaso (yleensä lause/fraasi, sivu tai taso 1-6). Selaustasolla ei ole vaikutusta kirjan kuunteluun, ainoastaan kirjan selailuun. Valittu otsikoiden selaustaso määrittää minimitason, jolla kirjaa selataan, ja kaikkien sitä pienempien tasojen yli hypätään: Selaustaso 1 tarkoittaa sitä, että otsikkotasojen h2-h6 yli hypätään, selaustaso 2 hyppää otsikkotasojen h3-h6 yli jne.

3.2.3. Esimerkkejä

Alla on esimerkkejä erilaisista kirjojen rakenteista ja niiden otsikoiden merkitsemistä Daisy-kirjassa.

3.2.3.1. Esimerkki 1: Yksinkertainen romaani ilman sisällysluettelo

Mika Waltari, Feliks onnellinen, WSOY 1958. Kirjassa on 11 lukua, ei sisällysluettelo, ei omistuskirjoitusta.

Taso 1 / H1: Feliks onnellinen

-> Taso 2 / H2: Tekijä: Mika Waltari

-> Taso 2 / H2: Lukija: Maija Meikäläinen

-> Taso 2 / H2: Tietoa Daisy-kirjasta

Taso 1 / H1: 1.

Taso 1 / H1: 2.

Taso 1 / H1: 3.

Taso 1 / H1: 4.

Taso 1 / H1: 5.

Taso 1 / H1: 6.

Taso 1 / H1: 7.

Taso 1 / H1: 8.

Taso 1 / H1: 9.

Taso 1 / H1: 10.

Taso 1 / H1: 11.

Taso 1 / H1: Kirjan loppu

3.2.3.2. Esimerkki 2: Yksinkertainen romaani, jossa on sisällysluettelo

Yasunari Kawabata, Kioto, Tammi 1984. Kirjassa on alla oleva sisällysluettelo (s. 5)

Sisällys

Kevätkukkia	7
Nunnaluostari ja ristikkoikkuna	24
Käsityöläiskortteli	45
Pohjoisvuoren setrit	67
Gion-juhla	88
Syysvärejä	111
Vihreät männyt	132
Sisarukset syysmyöhällä	157
Talvikukkia	173

Painetussa kirjassa on kuitenkin sivulla 7 otsikko:

ENSIMMÄINEN LUKU

Kevätkukkia

Ja sivulla 24 otsikko:

TOINEN LUKU

Nunnaluostari ja ristikkoikkuna

Daisy-äänikirjan otsikkorakenteessa noudatetaan kirjan luvuissa olevia otsikoita, jotka lukija lukee kirjan sisällössä.

Daisy-äänikirjan rakenne:

Taso 1 / H1: Kioto

-> Taso 2 / H2: Tekijä: Yasunari Kawabata

-> Taso 2 / H2: Lukija: Matti Meikäläinen

-> Taso 2 / H2: Tietoa Daisy-kirjasta

Taso 1 / H1: Sisällys (Tämän otsikon jälkeen sisällysluettelo luetaan siten kuin se on kirjaan painettu ja sivunumeroiden kanssa. Otsikkorakenteessa ei kuitenkaan käytetä sivunumeroita ja noudatetaan luvuissa olevia otsikkomuotoja.)

Taso 1 / H1: ENSIMMÄINEN LUKU: Kevätkukkia

Taso 1 / H1: TOINEN LUKU: Nunnaluostari ja ristikkoikkuna

Taso 1 / H1: KOLMAS LUKU: Käsityöläiskortteli

Taso 1 / H1: NELJÄS LUKU: Pohjoisvuoren setrit

Taso 1 / H1: VIIDES LUKU: Gion-juhla

Taso 1 / H1: KUUEDES LUKU: Syysvärejä

Taso 1 / H1: SEITSEMÄS LUKU: Vihreät männyt

Taso 1 / H1: KAHDEKSAS LUKU: Sisarukset syysmyöhällä

Taso 1 / H1: YHDEKSÄS LUKU: Talvikukkia

Taso 1 / H1: Kirjan loppu

3.2.3.3. Esimerkki 3: Romaani, joka jakautuu osiin ja osat lukuihin

J. R. R. Tolkien, Taru sormusten herrasta II. Kaksi tornia, WSOY 2002.

Alkuperäinen romaani on jaettu rakenteeltaan osiin ja lukuihin. Osien otsikot merkitään otsikkotasolle 1 ja lukujen otsikot seuraavalle otsikkotasolle 2.

Taso 1 / H1: Taru sormusten herrasta II. Kaksi tornia

-> Taso 2 / H2: Tekijä: J. R. R. Tolkien

-> Taso 2 / H2: Lukija: Matti Meikäläinen

-> Taso 2 / H2: Tietoa Daisy-kirjasta

Taso 1 / H1: Sisällys

Taso 1 / H1: Motto

Taso 1 / H1: KOLMAS KIRJA

-> Taso 2 / H2: 1 BOROMIRIN LÄHTÖ

-> Taso 2 / H2: 2 ROHANIN RATSASTAJAT

-> Taso 2 / H2: 3 URUK-HAI

-> Taso 2 / H2: 4 PUUPARTA

-> Taso 2 / H2: 5 VALKOINEN RATSASTAJA

-> Taso 2 / H2: 6 KULTAISEN KARTANON KUNINGAS

-> Taso 2 / H2: 7 HELMIN SYVÄNNE

-> Taso 2 / H2: 8 TIE RAUTAPIHAAN

-> Taso 2 / H2: 9 HYLKYTAVARAA

-> Taso 2 / H2: 10 SARUMANIN ÄÄNI

-> Taso 2 / H2: 11 PALANTÍR

Taso 1 / H1: NELJÄS KIRJA

-> Taso 2 / H2: 1 SMÉAGOL KESYTETÄÄN

-> Taso 2 / H2: 2 TIE SOITTEN POIKKI

-> Taso 2 / H2: 3 MUSTA PORTTI ON KIINNI

-> Taso 2 / H2: 4 YRTTEJÄ JA JÄNISPATAA

-> Taso 2 / H2: 5 LÄNNEN IKKUNA

-> Taso 2 / H2: 6 KIELLETTY LAMPI

-> Taso 2 / H2: 7 MATKA TIEN RISTEYKSEEN

-> Taso 2 / H2: 8 CIRITH UNGOLIN PORTAAT
-> Taso 2 / H2: 9 LUKITARIN LUOLA
-> Taso 2 / H2: 10 MESTARI SAMVAISIN VALINNAT
Taso 1 / H1: Kirjan loppu

3.2.3.4. Esimerkki 4: Runokirja

Runokirjoissa tekstiä on vähän verrattuna romaaneihin, mutta äänikirjan käytettävyyden kannalta on tärkeää, että jokaiselle runolle merkitään otsikko. Jos alkuperäisessä kirjassa runoilla ei ole otsikoita tekstin joukossa, runoilla saattaa kuitenkin olla nimi sisällysluettelossa. Usein nimenä voi olla 2-4 ensimmäistä runon sanaa. Tällöin otsikoksi merkitään sisällysluettelossa oleva nimi.

Mirkka Rekola, Ilo ja epäsymmetria, WSOY 1991. Painetussa kirjassa sisällysluettelo on kirjan lopussa ja sisällysluettelossa on runoilla nimenä alku runosta.

Kirjan sisällysluettelon alkuosa:

SISÄLLYS

Minä katsoin kuvaa 5
Kun istun ja odotan 7
Katselen talven 8
Kesät talvet 9
Se oli 10
Kallio kylmä 11
Aurinko usvassa 12
(Suupielessä naurun hiljainen aihe) 13

Ensimmäisen runon kaksi ensimmäistä riviä kirjan sivulla 5:

Minä katsoin kuvaa: kummassakin kädessä miekka,
lapeet ristissä. Miekan vartija miekka; minä painan

Runon alku sivulla 11:

Kallio kylmä tuulen heinää
on aika kuunnella sinun puhettasi.

Daisy-kirjan rakenne:

Taso 1 / H1: Ilo ja epäsymmetria

-> Taso 2 / H2: Tekijä: Mirkka Rekola

-> Taso 2 / H2: Lukija: Maija Meikäläinen

-> Taso 2 / H2: Tietoa Daisy-kirjasta

Taso 1 / H1: Sisällys

Taso 1 / H1: Minä katsoin kuvaa

Taso 1 / H1: Kun istun ja odotan

Taso 1 / H1: Katselen talvet

Taso 1 / H1: Kesät talvet

Taso 1 / H1: Se oli

Taso 1 / H1: Kallio kylmä

Taso 1 / H1: Aurinko usvassa

Taso 1 / H1: (Suupielessä naurun hiljainen aihe)

Taso 1 / H1: Kirjan loppu

3.2.3.5. Esimerkki 5: Novellikokoelma

Tähtipuu – 33 kotimaista tieteisnovellia, Ursa 1990.

Taso 1 / H1: Tähtipuu – 33 kotimaista tieteisnovellia

-> Taso 2 / H2: Lukija: Matti Meikäläinen

-> Taso 2 / H2: Tietoa Daisy-kirjasta

Taso 1 / H1: Sisältö

Taso 1 / H1: Lukijalle

Taso 1 / H1: Osa I: Spin

-> Taso 2 / H2: Tähtipuu, Olavi Markkanen (Painetussa kirjassa ensin novelli, sitten tekijä)

-> Taso 2 / H2: Toinen kerta, Veikko Rekunen

-> Taso 2 / H2: Paluu, Jouni Pohjola

Taso 1 / H1: Kirjan loppu

3.2.3.6. Esimerkki 6: Yksinkertainen tietokirja

Risto Selin, Marketta Ollikainen, Ilpo V. Salmi (toim.), Paholaisen asianajajan paluu. Opaskirja skeptikolle, Ursa 1997. Alkuperäisessä kirjassa on kaksi osaa. Osat sisältävät eri kirjoittajien tekemiä kirjoituksia, joissa käytetään alaotsikoita. Kirjan lopussa on luku ”Kirjoittajista”.

Daisy-kirjan rakenne:

Taso 1 / H1: Paholaisen asianajajan paluu: Opaskirja skeptikoille

-> Taso 2 / H2: Lukija: Matti Meikäläinen

-> Taso 2 / H2: Tietoa Daisy-kirjasta

Taso 1 / H1: ALKUSANAT

Taso 1 / H1: SISÄLTÖ

Taso 1 / H1: OSA I

-> Taso 2 / H2: Jukka Häkkinen, USKOMUKSET JA HAVAITSEMINEN

->> Taso 3 / H3: Hermostollisen Tason oletukset
 ->> Taso 3 / H3: Uskomukset ja havaitseminen
 ->> Taso 3 / H3: Sosiaalinen paine
 ->> Taso 3 / H3: Havaintopsykologia ja ufot
 ->> Taso 3 / H3: Havaintojen muistaminen on rekonstruktivista
 ->> Taso 3 / H3: Olemmeko harhojen vallassa?
 -> Taso 2 / H2: Jukka-Pekka Puro, ARGUMENTOINTI, TIEDE JA NÄENNÄISTIEDE
 ->> Taso 3 / H3: Näennäistiede jäljittelee tiedettä
 -> Taso 2 / H2: Marjaana Lindeman, ELÄMYSPERÄINEN JA RATIONAALINEN AJATTELU
 ->> Taso 3 / H3: Sydän vai järki

Taso 1 / H1: Osa II

-> Taso 2 / H2: Hannu Karttunen, UFOT JA TÄHTITIEDE
 ->> Taso 3 / H3: Elämän todennäköisyys

Taso 1 / H1: Kirjoittajista

Taso 1 / H1: Kirjan loppu

3.2.3.7. Esimerkki 7: Romaani, jossa lukujako osoitetaan aloittamalla luku uudelta sivulta. Luvuilla ei ole otsikoita.

Usein romaanien lukujako saatetaan merkitä aloittamalla uusi luku uudelta sivulta. Painetun/sähköisen kirjan lukijalle lukujako näkyy selvästi, ja kirjaa selailtaessa uusi luku on helposti huomattavissa. Äänikirjan käyttäjälle on kuitenkin tehtävä lukujaon kohtaan otsikko. Jotta otsikko ei olisi tyhjä, otsikkojen tekstinä käytetään luvun kolmea ensimmäistä sanaa ja kolmea pistettä.

Daisy-kirjan rakenne:

Taso 1 / H1: Teoksen nimi
 -> Taso 2 / H2: Tekijä: Etunimi Sukunimi
 -> Taso 2 / H2: Lukija: Etunimi Sukunimi
 -> Taso 2 / H2: Tietoa Daisy-kirjasta
 Taso 1 / H1: Omistus (Jos alkuperäisessä kirjassa sellainen on)
 Taso 1 / H1: (1. luvun) Kolme ensimmäistä sanaa...
 Taso 1 / H1: (2. luvun) Kolme ensimmäistä sanaa...
 Taso 1 / H1: (3. luvun) Kolme ensimmäistä sanaa...

Taso 1 / H1: Kirjan loppu

3.2.3.8. Esimerkki 8: Romaani, jossa ei ole mitään selkeää lukujakoa, vaan teksti jatkuu läpi kirjan

Joissakin romaaneissa ei ole minkäänlaista selkeää lukujakoa, vaan romaanin teksti jatkuu läpi koko kirjan ilman suuria katkoja. Tällöin Daisy-äänikirjan käytön helpottamiseksi äänikirjaan luodaan otsikkorakenne. Otsikot merkitään n. 50 sivun välein ja otsikkona käytetään virkkeen kolmea ensimmäistä sanaa. Jos painetussa kirjassa on käytetty kappaleiden välissä pidempää väliä tai esimerkiksi tähtiä, otsikko pyritään merkitsemään tällaiseen katkokohtaan, jos se sattuu lähelle 50 sivun väliä. Tällaiseen kirjaan on luonnollisesti myös merkittävä sivunvaihtokohdat, joten äänikirjassa on käyttäjän kannalta tärkeää selattavuutta. Daisy-kirjan otsikkojako vaikuttaa kuitenkin äänikirjan äänitiedostojen muodostumiseen,

joten luomalla oma otsikkorakenne voidaan varmistaa se, että äänitiedostojen koko on valmiissa Daisy-kirjassa kohtuullinen.

3.2.3.9. Esimerkki 9: Romaani, jossa käytetään erityyppisiä otsikoita ja otsikoimattomia osia

Romaaneissa saattaa joskus olla käytetty erilaisia visuaalisia tehokeinoja aikasiirtymien, erilaisten tekstien tai eri kertojien osoittamiseksi. Alkuperäisessä kirjassa otsikoissa tai kokonaisessa luvussa voidaan käyttää erilaisia kirjasintyyppejä erojen osoittamiseksi. Joistain osista otsikot saattavat puuttua. Tällaisissa tapauksissa otsikkorakenne on toimitettava soveltaen edellä annettuja ohjeita. Otsikoimattomien lukujen tai osien merkitsemiseen käytetään tarvittaessa osan kolmea ensimmäistä sanaa ja otsikoidut osat merkitään kuten ne esiintyvät alkuperäisessä kirjassa.

Johanna Sinisalo, Auringon ydin, Teos 2013.

Kirja koostuu minämuodossa kirjoitettujen tekstien lisäksi kirjeistä ja lainauksista erilaisista teoksista. Jokainen erilainen osa (luku) alkaa selvästi uudelta sivulta. Painetussa kirjassa käytetään erilaisia kirjasintyyppejä. Esimerkiksi kirjeet on kirjoitettu kursiivilla ja lainauksissa teoksista on käytetty erilaista fonttia kuin muussa kirjan tekstissä. Kirjeillä ei ole lainkaan otsikkoa, joten niiden otsikoksi merkitään kirjeen kolme ensimmäistä sanaa.

Taso 1 / H1: Auringon ydin

-> Taso 2 / H2: Tekijä: Johanna Sinisalo

-> Taso 2 / H2: Lukija: Maija Meikäläinen

-> Taso 2 / H2: Tietoa Daisy-kirjasta

Taso 1 / H1: Omistus

Taso 1 / H1: Motto

Taso 1 / H1: I OSA: KELLARI

-> Taso 2 / H2: VANNA / VERA: LOKAKUU 2016

-> Taso 2 / H2: KUULUSTELUPÖYTÄKIRJA (OTE) 9.10.2016

-> Taso 2 / H2: VANNA / VERA: LOKAKUU 2016

-> Taso 2 / H2: Rakas sisko! On...

-> Taso 2 / H2: VANNA / VERA: LOKAKUU 2016

-> Taso 2 / H2: OTE NYKYSUOMEN SANAKIRJASTA ELOI

-> Taso 2 / H2: Manna, minä muistan

-> Taso 2 / H2: VANNA / VERA: MARRASKUU 2016

-> Taso 2 / H2: Rakas sisko! Juuri...

Taso 1 / H1: II OSA: AURINGON YDIN

-> Taso 2 / H2: VANNA / VERA: TAMMIKUU 2017

-> Taso 2 / H2: JARE MUISTAA: ELOKU 2013

-> Taso 2 / H2: VANNA / VERA: HELMIKU 2017

-> Taso 2 / H2: MAAMME-LAULU

-> Taso 2 / H2: VANNA / VERA: MAALISKUU 2017

Taso 1 / H1: JÄLKISANAT

Taso 1 / H1: Kirjan loppu

3.3. Sivunumeroiden merkitseminen

Celian tuottamiin Daisy-äänikirjoihin merkitään Daisy-tuotanto-ohjelmassa sivunumerot, jos kirja tuotetaan painetusta kirjasta. Tällöin Daisy-kirjaa voidaan selata sivunumeroiden avulla. Jos alkuperäisestä julkaisusta (esim. EPUB) puuttuu sivunumerointi, sitä ei tehdä Daisy-äänikirjaan. Sivunumero on merkittävä aina ennen sivulla olevaa muuta sisältöä. Sivunumero sijoitetaan sopivaan kohtaan tekstiä, esimerkiksi kahden virkkeen väliin. Äänikirjan sivunumeroiden on vastattava mahdollisimman tarkkaan alkuperäisen painetun kirjan sivunumeroita. Äänikirjan sivunumerointi aloitetaan siltä sivulta, josta kirjan varsinainen teksti alkaa. Kirjan alkulehtien sivunumeroita ei merkitä. Sivunumeroinnin on oltava jatkuvaa, kesken kirjaa ei voi jättää sivunumeroita pois, ja myös kirjan keskellä olevien tyhjien sivujen numerot on merkittävä. Celia voi kuitenkin antaa tarkempia kirjakohtaisia ohjeita sellaisista kirjoista, joissa on poikkeava sivunumerointi.

Äänikirjan käyttäjä selaa äänikirjaa eri tavoin sivunumerojen ja otsikoiden avulla. Tämän vuoksi on tärkeää, että sivunumero merkitään tarkasti myös silloin, kun otsikointi on tiheää, kuten esimerkiksi runokirjoissa.

Daisy-kirjassa voi olla peräkkäin sivunumeromerkintöjä (esim. lukujen välissä olevien tyhjien sivujen kohdalla), mutta jos kirjassa on useita tyhjiä sivuja peräkkäin (3 tai enemmän) (esim. kuvasivut, kuvallitteet yms.), nämä väliin jäävät tyhjät sivut voi jättää pois äänikirjan rakenteesta.

Huom. Celia voi tilauksessa pyytää jättämään sivunumeroinnin kokonaan pois, esim. lyhyissä lastenkirjoissa. Tällainen on kuitenkin poikkeustapaus, ja asia ilmaistaan aina kirjakohtaisesti tilauksen yhteydessä. Tällöin asiasta tulee olla maininta alkukuulutuksen kohdassa ”Tietoa Daisy-kirjasta”.

Huom. Jos sivunumeroita ei lueta, siitä tulee olla maininta alkukuulutuksen kohdassa ”Tietoa Daisy-kirjasta”.

3.3.1. Esimerkkejä

Alla on esimerkkejä sivunumeroiden merkitsemistä Daisy-kirjassa.

3.3.1.1. Esimerkki 1: Sivunumeron merkitseminen sivulla, jossa on ensin otsikko ja sen jälkeen tekstiä

Otsikko on sivulla 12. Daisy-tuotanto-ohjelmassa merkitään ensin sivunumero, jonka arvoksi annetaan 12. Tämän jälkeen merkitään sivulla 12 oleva otsikko. Otsikon jälkeen luetaan sivulla 12 oleva teksti.

3.3.1.2. Esimerkki 2: Sivunumeron merkitseminen sivulla, josta otsikko puuttuu, mutta johon äänikirjassa toimitetaan otsikko (esim. runokirja, jossa runojen nimet on esitelty sisällysluettelossa)

Katso Malli 4: Runokirja: Uusi runo alkaa sivulla 5. Daisy-tuotanto-ohjelmassa merkitään ensin sivunumero, jonka arvoksi annetaan 5. Tämän jälkeen äänikirjaan merkitään otsikko tasolle 1, otsikon nimeksi annetaan ”Minä katsoin kuvaa”. Otsikon jälkeen luetaan runo ”Minä katsoin kuvaa: kummassakin kädessä miekka – -”.

3.3.1.3. Esimerkki 3: Sivunumeron merkitseminen silloin, kun virke jatkuu seuraavalle sivulle

Vaihtoehto A: sivunvaihdon yli jatkuvan virkkeen jälkeen sivulla on vielä tekstiä: Seuraavalle sivulle jatkuva virke luetaan loppuun ja sen jälkeen merkitään sivunumero ja sen oikea arvo. Lukemista jatketaan seuraavasta virkkeestä.

Vaihtoehto B: sivunvaihdon yli jatkuvan virkkeen jälkeen sivulla ei ole muuta tekstiä: Sivunumero ja sen oikea arvo merkitään ennen kuin luetaan seuraavalle sivulle jatkuva virke. Sivunumeron jälkeen luetaan sivun vaihtokohdan yli jatkuva virke kokonaisuudessaan.

3.3.1.4. Esimerkki 4: Kirja, josta puuttuu osa sivunumeroista

Sivunumerot merkitään myös niille sivuille, joista sivunumerointi puuttuu painetusta kirjasta, paitsi jos normaalin sivunumeroinnin välissä olevia useampia peräkkäisiä tyhjiä/kuva sivuja (3 tai useampi tyhjää sivua peräkkäin).

Kirjan alkusivuja ei kuitenkaan, ja Daisy-kirjan sivunumerointi siis alkaa yleensä samalta sivulta kuin painetun kirjan sivunumerointi, esimerkiksi sivulta 5.

3.3.1.5. Esimerkki 5: Sivunumerojen merkitseminen kirjaan, jossa osasta sivuista sivunumero puuttuu ja jossa on sivunumerollisia kuvasivuja

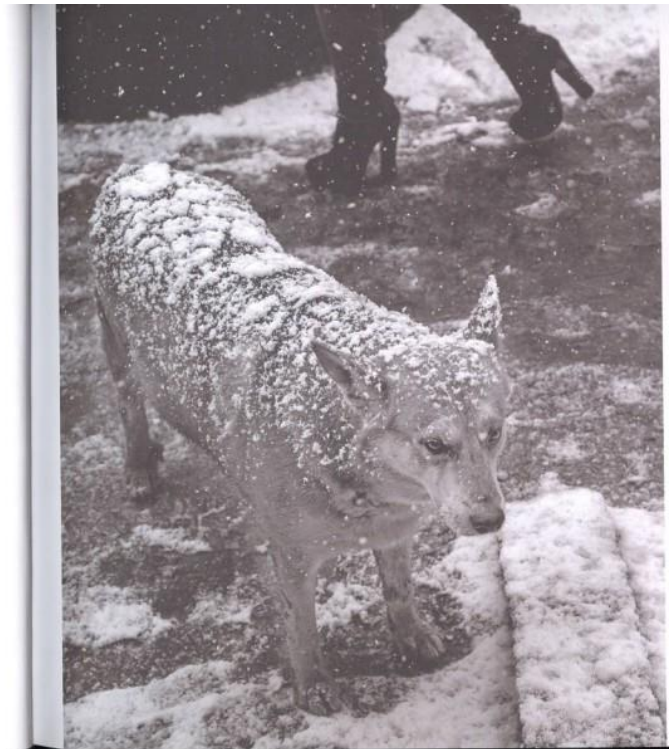
Ville Haapasalo, ”Et kuitenkaan usko...” Ville Haapasalon varhaisvuodet Venäjällä, Docendo 2013.

Syyskuussa 2010 olin ensimmäistä kertaa Moskovassa. Silloin tehtiin Ville Haapasalon juontamaa *Sapuskaa, harasoo!* -ohjelmaa. Olga oli silloinkin mukana, mutta aikataulu oli tiivis emmekä juurikaan ehtineet tutustua kaupunkiin. Ville osoittautui mukavaksi tyyppiksi. Kävimme Punaisella torilla, kauppa-alueella ja kaupungin parhaassa rockklubissa. Sen lisäksi pistäydymme kuvaustauolla Punaisen torin vieressä valtavana, ökyrikaille tarkoitettuna kauppakeskuksena ja Tretjakovin galleriassa, josta siitäkin jäi kiireessä toinen puoli näkemättä. Tv-yhtiön ihmiset kuljettivat meitä paikasta toiseen ja pitivät huolta.

Nyt olemme täällä omillamme. Olga osaa vähän venäjää. Minä en osaa mitään. Aamupalan jälkeen löydämme kuitenkin kirjakaupan, jossa on monta kerrosta ja kohtelaita työntekijöitä. Täällä ei soi diskomusiikkia, itse asiassa täällä vallitsee piinaava, kirjantoukkuinen hiljaisuus. Valitsen vihon, jonka kannessa on komea kuva runoilija Majakovskin. Hänen tyyli naamataulunsa viehättää minua. Olen joskus lukenut hänen kirjansa *Pileti housuissa*. Hän tappoi itsensä 29-luvulla. Ilmeisesti hän oli jo silloin pettynyt suuntaan, johon vallankumous oli menossa. Itsemurhaviestissään hän sanoi, ettei suosittele tätä ratkaisua kenellekään. Saamme myös kartan. Silloin Ville soittaa. Hän on tunnin päästä ravintolassa, josta hän on varannut pöydän haastattelua varten. Näemme kartasta, että paikka on Novyi Arbatilla, jonne on melkein suora reitti hotelliltamme. Päätämme kävellä, koska siten näkee enemmän.

Reitti on suora, mutta matkaa on monta kilometriä. Kreml näkyy vasemmalla puolella. Sen punainen muurikin on kilometrien pituinen. Liikenne leveällä kadulla on koko ajan erittäin vilkasta. Meteli on kova. Tykkään katella ihmisiä. Moskvalaiset näyttävät kiireisiltä ja hymyttömiltä. Tämä on bines-city, kun taas Pietari, jonka keskustan tunnen jo kohtalaisesti, on selkeästi kulttuurikeidas. Vuonna 2010 Moskova pääsi jossain luokituksessa maailman kalleimmaksi kaupungiksi. Ville kertoi, että kaupungin pröystäilevät ökyrikkait iloitsevat tästä nimityksestä. *Sapuskaa, harasoo!* -reissulla pistäydymme kuvaustauolla kahvilassa, jossa teekuppi maksoi 12 euroa. Onneksi tv-yhtiö maksoi ruokamme ja majoituksemme.

[18]

Sivulla 16 on tekstiä. Sivulla 17 on kuva.

Sivulla 18 on kuva. Teksti jatkuu sivulla 19, jolla ei ole sivunumeroa. Sivuilla 20-21 ja sivuilla 22-23 on kuva-aukeamat.

Sivulla 24 on kuva ja sivunumero. Sivulla 25 on luvun otsikko "1 Teatterikoulu" ja tekstiä sekä sivunumero.

Daisy-kirjassa sivunumerot merkitään seuraavasti:

Sivunumero 16 merkitään, kun sivun 15 teksti on luettu. Sivunumeromerkinnän jälkeen luetaan sivulla 16 oleva teksti ”Syyskuussa 2010 olin –”. Kun sivun 16 teksti on luettu, merkitään sivunumerot 17, 18 ja 19 peräkkäin. Sivunumeron 19 merkitsemisen jälkeen luetaan sivulla 19 oleva teksti ”Ohitamme tavarataloja –”. Sivun 19 tekstin jälkeen merkitään kuva-aukeamien sivunumerot 20, 21, 22 ja 23. Myös sivunumerot 24 ja 25 merkitään. (Daisy-kirjaan tulee siis peräkkäin 6 sivunumeromerkintää.) Sivunumeron 25 merkitsemisen jälkeen merkitään otsikko ”1 Teatterikoulu” ja sen jälkeen luetaan sivun 25 teksti.

KAUKO: Käytitkö alkoholia silloin?

VILLE: Ei, mä en käyttänyt ollenkaan alkoholia. Mulla oli se laihdutusprojekti. Ja silloin 1991 se olisi ollut tosi vaikeaa, koska alkoholi oli kortilla.

KAUKO: Sä pystyit kuitenkin opiskelemaan ja lukemaan kirjoja?

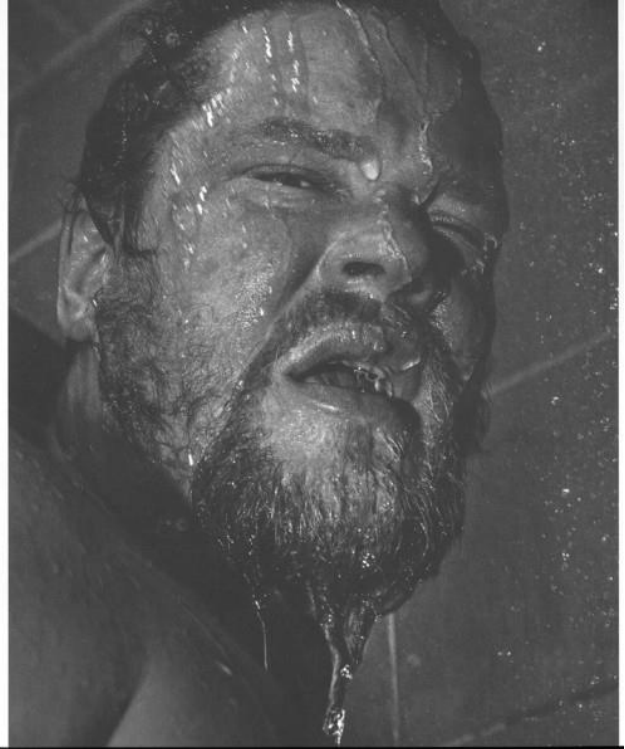
VILLE: No joo, mutta enhin mä ekana vuonna pystyin lukemaan tilassa kuin kolme riviä, ja sekin oli aika paljon. Meidän olisi pitänyt lukea 40 kirjaa tentteihin. Ensimmäisenä vuonna mut vapautettiin kaikista tentteistä, mikä liittyi väit kirjallisuuteen tai historiaan, sehän olisi ollut ihan mahdotonta.

KAUKO: Eli ne kuitenkin tunsivat jotain sympatiaa sua kohtaan. Tai sitten se johtui rahasta.

VILLE: Joo, mä veikkaan niin. Raha on sellainen kummallinen asia. Ei se johdunut siitä, että mä olen niin helvetin hyvä jätkä. Mä toin niille fyrkkaa. Meidän koulussa kolmannelle vuosikursilla puolet söi rauhoittavia ja puolet oli jossain määrin kamoissa tai tiloissa. Meidän kursilla oli hyvin yleistä, että joku viilsi ranteensa auki yöllä, kun oltiin siellä jossain. Meidän opettajan tavoitteena oli rikkoa ihminen täysin ja kasata se sitten uudestaan. Myöhemmin kuulin, että armeijassa on joskus käytetty samaa metodia.

KAUKO: Turikka-metodi? Henkistä kidutusta.

VILLE: Niin, ei fyysistä mutta henkistä kidutusta. Virallisesti meidät piti päästää pois koulusta puoli yhdeltä, koska viimeinen metro meni yhdeltä, mutta meille annettiin niin paljon tehtäviä, joiden piti olla valmiina seuraavana päivänä, että niihin meni koko yö. Sinne vain jäätin tekemään, että oltiin valmiina puoli kymmeneltä aamulla. Meidän piti siivota luokkaa ennen kuin opettaja tulee. Kerran meidän koko luokkaa heitettiin ulos koulusta. Opettaja tuli aamulla puoli kymmeneltä, laitto valkoisen hanskan käteen, otti tikkaat ja kilpesi katon rajaan. Pyyhkäisi sieltä päältä pölyä. Koko kurssi lensi ulos. Sitten me seistiin kaksi päivää sen opettajan takapihalla, soitettiin kitaraa ja keksittiin lauluja, joissa me laulettiin, että me ollaan tosi paskoja, mutta ota meidät takaisin. Me tiedetään, että me ollaan huonoja, me ollaan ihmisinä huonoja, mutta päästäiskö me takaisin? Kaksi vuorokautta me seisottiin sen takapihalla,

Sivulla 42 on tekstiä, joka jatkuu sivulla 45. Teksti katkeaa kesken virkkeen, ja tekstin välissä on kaksi kuvasivua 43 ja 44.

[44]

sitten se sanoi että okei, huomenna kaikki kouluun, mutta tästä lähtien ei vittu löydy pöytä mistään.

KAUKO: Oliko se mies- vai naisopettaja?

VILLE: Mies. Nyt, kun avaat Venäjän television tai katsot leffailmoituksia, niin mun ikäluokan johtavat näyttelijät tässä maassa ovat samalta kurssilta kaikki. Niin että on siinä varmaan jotain hyvääkkin ollut. Mä sain just sen teatterikoulutuksen minkä halusinkin. Sitä tehtiin niin tosissaan kuin olin toivonut. Mä halusin, että ollaan vereslihalla koko ajan.

KAUKO: Miksi sä halusit sitä?

VILLE: Taide oli mulle niin iso juttu.

KAUKO: Mistä sait tämän innostuksen teatteriin?

VILLE: Mä olin pienenä harrastajateatterissa Hollolassa. Se oli yksi kesäteatterinäytelmä, mä en muista mikä se oli.

KAUKO: Kävitkö paljon teatterissa silloin?

VILLE: En. Mun isä oli harrastajateatterissa, ja mä menin kans. Mä olin harrastanut kansantanssia monta vuotta. Mutta teatteri tuntui aina jotenkin hienolta asialta. Olin nähnyt ehkä kymmenen näytelmää siinä vaiheessa, kun tulin Pietariin.

KAUKO: Aika outoa, että sä tuolta pohjalta lähdit opiskelemaan näyttelijäksi maahan, jonka kieltä ja kulttuuria et tunne. Kerro vielä opiskelusta teatterikoulussa. Mitä teille opetettiin?

[45]

Sivunumerot merkitään Daisy-kirjassa seuraavasti:

Sivunumero 42 merkitään, kun sivun 41 teksti on luettu. Sivun 42 viimeinen virke luetaan loppuun sivulta 45. Sen jälkeen merkitään sivunumerot 43, 44 ja 45. Luentaa jatketaan sivulta 45.

3.3.1.6. Esimerkki 6: Kirja, jossa on poikkeava sivunumerointi

David Lagercrantz, Minä Zlatan Ibrahimovic, WSOY 2012. Kirjan alussa on paljon kuvia, ja kirjan teksti alkaa vasta sivulta 55. Äänikirjaan ei lueta kuvatekstejä eikä kuvia selosteta. Tällaisessa tapauksessa kirjan alkukuulutuksissa kohdassa Tietoa Daisy-kirjasta -otsikon alla on mainittava, että kirjan teksti alkaa vasta sivulta 55.

3.3.1.7. Esimerkki 7: Kirja, jossa kuvasivut on numeroitu ja niitä on peräkkäin niin paljon, että Daisy-kirjassa sivunumeroinnissa hypätään kuvasivujen yli

Raili Ojala-Signell, Yksin tein tieni viitat, Helsinki 2014, s. 36-37 ja 44-45.

olisi löytynyt vastakaikua, ymmärrystä ja tukea. Hänellä on taito löytää oikeat sanat tilanteeseen kuin tilanteeseen. Hänellä on aina aikaa kuunnella ystäviään. Aune ei ole olemassa ystäville vain kirjeen tai puhelinoiton päässä. Tarvittaessa hän hyppää junaan ja tulee vierelle jakamaan menetystä tai suurta surua. Tämän sain kokea, kun mieheni sairastui aivoverenvuotoon ja oli viikkoja kriittisessä tilassa sairaalassa. Aune muutti luokseni tuekseen, kuuntelijakseni, arjestani huolehtimaan ja kulkemaan kanssani ensimmäisiä vaikeita sairaalakäyntejä.

Aunesta, hänen eri puolistaan ja harrastuksistaan, hänen kanssaan vietetyistä hetkistä saisi vaikka romaanin aikaiseksi. Hänen sydäntään lähellä ovat erityisesti Kuurojen Lähetyksen toiminta, yhteydenpito kummilapsiin Afrikassa ja heidän avustamisensa. Aune on Vammalan kummipiiriin kantava voima. Vuosittain lähetyksillä kerätään tuhansia euroja tähän tarkoitukseen. Syksyisin Aune omin käsin poimii metsästä yli 100 litraa puolukoita, joista suurimman osan hän myy lähetyksen hyväksi. Aunelle metsä ja metsän antimet ovat suuri ilon antaja. Sitä hän ylistää kirjeissä. Aunella on vakavia selkävaivoja, käsien nivelet tulehtuneet ja tekoniivel oikeassa olkapäässä, joten tällainen uurastus muiden hyväksi on siksikin aivan uskomatonta.

Aune on ollut minulle enemmän kuin ystävä. Hän on ollut minulle kuin kuuleva isoäiti, viisas vanha nainen, jolta olen voinut kysyä neuvoa elämän vaikeina hetkinä. Hän on ollut työnohjaaja kuurojen työssä kipuilla. Hän on ollut kaveri matkoilla ja retkillä. Aune on aina ollut näkijä ja tekijä, inspiraation antaja ja sytyttäjä. Hän on pala kuurojentyön historiaa Suomessa. Minulle Aune on ennen kaikkea ollut elämäni ihminen.

Äitini, ruusuke rinnassa, Jyväskylän kuurojen yhdistyksellä 1940-luvulla

Jyväskylän kuurojen urheiluseuran jäseniä, äitini keskivillä toinen vasemmalta

II Minä ja me

45

Sivulta 37 alkaa kuvaosuus, joka jatkuu sivulle 43 asti. Sivu 44 on tyhjä. Teksti jatkuu sivulta 45. Kirjan kuvia eli kuvatekstejä ei lueta. Daisy-kirjaan merkitään sivunumero 36. Sivunumeroiden 37-44 yli hypätään. Sivun 36 tekstin jälkeen merkitään sivunumero 45 ja sen jälkeen otsikko "II Minä ja me". Daisy-kirjan alkukuulutuksissa kohdassa Tietoa Daisy-kirjasta on mainittava: Kirjan valokuvia ei lueta. Äänikirjassa ei ole sivuja 37-44.

4. DAISY-ÄÄNIKIRJAN VIIMEISTELY

Tässä luvussa on esitetty erilaisia Daisy-kirjan viimeistelyyn liittyviä vaatimuksia. Luvussa on käsitelty kirjojen metadata, validatorin käyttö sekä tiedostoformaattit ja tiedostojen nimeämiseen liittyvät vaatimukset.

Kirjan viimeistelyyn ja tarkistukseen on kaksi vaihtoehtoa. Kirjan voi tehdä erillisillä ohjelmilla ja lopuksi tarkistaa sen käyttäen Celia DTB Validatoria tai käyttää Celia DTB Validatoria tekemään koko tarkistuksen. Jos toimittaja käyttää Celia DTB Validatoria, ohjelma hoitaa merkistökoodauksen ja sillä voi myös regeneroida kirjan. Tällöin ei tarvitse erikseen käyttää kohdassa 4.3. kuvattua regenerator-ohjelmaa.

4.1. Daisy-kirjojen metadata

Daisy-äänikirjoissa oleva metadata sisältää bibliografista ja teknistä tietoa äänikirjasta. Bibliografisia tietoja ovat mm. teoksen nimi, lukijan nimi, äänikirjan kustantaja ja alkuperäisteoksen ISBN. Teknisiä tietoja ovat mm. käytetty äänitysohjelma, äänikirjan kokonaiskesto ja otsikkotasojen määrä.

Daisy-lukuohjelmat ja -laitteet voivat hyödyntää metadataa. Celia ilmoittaa osan pakollisesta metadatasta äänikirjan tilauksessa, osa metadatasta generoidaan automaattisesti Daisy-äänikirjojen tuotanto-ohjelman avulla. Celian tilauksessa ilmoittamat bibliografiset tiedot tulee syöttää erikseen, tarvittaessa tekstinkäsittelyohjelmaa käyttäen.

Pakollisia metatietoja, joihin tieto on annettava, ovat:

- dc:title – Alkuperäisen kirjan nimi. Celia ilmoittaa tilauksessa
- dc:creator – Alkuperäisen kirjan tekijä(t). Celia ilmoittaa tilauksessa
- dc:date – Daisy-äänikirjan valmistumispäivä (YYYY-DD-MM)
- dc:identifier – Daisy-äänikirjan ilmiasunumero. Celia ilmoittaa tilauksessa
- dc:language – Daisy-äänikirjan pääkieli, esim. suomi (fi) tai ruotsi (sv)
- dc:publisher – Daisy-äänikirjan tuottaja eli Celia
- dc:subject – Kirjan signum. Jos ei ole ilmoitettu tilauksessa, jää tyhjäksi.
- dc:source – Alkuperäisen kirjan ISBN. Celia ilmoittaa tilauksessa
- ncc:narrator – Äänikirjan lukijan nimi muodossa Sukunimi, Etunimi
- ncc:producer – Äänikirjan tuottaja eli Celia

Pakollisia metatietoja, jotka Daisy-tuotanto-ohjelma generoi automaattisesti:

- dc:format – Daisy-versio eli Daisy 2.02
- ncc:generator – Daisy-tuotanto-ohjelman nimi
- ncc:pageNormal – äänikirjan merkittyjen tavallisten sivunumeroiden lukumäärä (ei välttämättä sama kuin suurin käytetty sivunumero)
- ncc:pageFront – äänikirjan alkuosan sivunumeroiden lukumäärä (yleensä nolla)
- ncc:pageSpecial – äänikirjaan merkittyjen erikoisten sivunumeroiden lukumäärä (yleensä nolla)
- ncc:depth – äänikirjassa käytettyjen otsikkotasojen lukumäärä (arvo 1-6)
- ncc:charset – äänikirjan merkkikoodaus
- ncc:multimediaType – Daisy-kirjan tyyppi, äänikirjassa audioNcc

- ncc:tocItems – äänikirjan selattavissa olevien kohtien (mm. otsikot ja sivunumerot) kokonaislukumäärä
- ncc:totalTime – äänikirjan kokonaiskesto
- ncc:files – äänikirjan tiedostojen kokonaislukumäärä

4.2. Merkistön koodaus

Celian Daisy-äänikirjoissa käytetään merkistökoodauksessa muotoa UTF-8. Celian Daisy-äänikirjoissa käytetään merkistökoodauksessa muotoa UTF-8. Merkistökoodauksen saa muutettua UTF-8-muotoon esim. Daisy 2.02 Regenerator -ohjelmalla.

Merkistökoodaus on oleellinen Celian Daisy-äänikirjoille, sillä joissakin tapauksissa vääränlainen merkistökoodaus aiheuttaa ongelmia Celian tarjoamassa verkkokuuntelussa. Vääränlainen merkistökoodaus saattaa aiheuttaa myös ongelmia esim. skandien näkymisessä oikein.

4.3. Daisy-kirjojen regenerointi

Celian mp3-muotoon pakatut Daisy-kirjat tulee regeneroida käyttäen Daisy 2.02 Regenerator -ohjelmaa.

Daisy-äänikirjojen regeneroinnilla pyritään saamaan Daisy-äänikirja mahdollisimman eheäksi siivoamalla ja korjaamalla kirjan koodia, jotta lopputulos noudattaa mahdollisimman paljon Daisy 2.02 -standardia.

Celian Daisy-kirjat tulee ajaa Regeneratorin läpi riippumatta siitä millä ohjelmalla ne on tehty. Näin varmistetaan se, että Celian Daisy-kirjat ovat käytetyistä ohjelmista riippumatta mahdollisimman yhtenäisiä.

Regeneraattorin käyttöä koskevat seuraavat ohjeet:

- Wav-muotoinen master regeneroidaan ennen kuin se ajetaan validatorin läpi
- Käytettävä Input-charset on Western
- Tiedostonimet muutetaan Sequential rename -toiminnolla. Prefix-kohtaan merkataan kirjan id-numero

Lisätietoja ja tarkemmat ohjeet löytyvät Daisy 2.02 Regenerator -käyttöohjeesta.

4.4. Daisy-kirjojen validointi

Celian Daisy-äänikirjat tulee tarkistaa Celia DTB Validator -ohjelmalla.

Validator tarkistaa, onko kirja Celian vaatimusten mukainen. Se tarkistaa kirjan koodin ja tiedostot virheiden varalta sekä luo tarkastuksen perusteella raportin, joka sisältää kirjaan liittyviä virheilmoituksia ja varoituksia.

Ohjelma käyttöohjeineen ladataan githubista, ja Celia ohjeistaa tarvittaessa erikseen sen käytössä.

4.5. Celiaan toimitettavat tiedostomuodot

Äänikirjat toimitetaan Celiaan kahdessa muodossa: valmiina Daisy 2.02 -äänikirjana ja pakkaamattomina alkuperäisinä wav-tiedostoina.

Valmiiden Daisy-äänikirjojen pitää olla Celian antamien määritysten mukaisia, luennassa pitää seurata Celian lukuohjeita, ja äänikirjan rakenteen pitää noudattaa tämän dokumentin ohjeita. Poikkeuksista pitää erikseen sopia Celian kanssa.

Celian Daisy 2.02 -äänikirjan tiedostojen muoto on mp3, mono ja pakkausnopeus 48 kbps. Jos tuotanto-ohjelmassa on äänenlaadunvalinta mp3-tiedostoille, on valittava paras mahdollinen laatu.

Celian yhden cd:n kapasiteetti on 650 Mb. Mikäli kirja on pitkä eikä mahdu yhdelle levyille, on pakkausnopeutta muutettava 32 kbps asti, jotta kirja saadaan mahtumaan yhdelle levyille. Jos kirja ei mahdu yhdelle cd-levylle edes 32 kbps:n nopeudella, voidaan se toimittaa Celiaan pakkaamattomana. Tällöin äänittämön on ilmoitettava asiasta Celian äänikirjojen vastaanottotarkistukseen.

Daisy-kirjan äänitiedostojen nimeäminen tapahtuu Celian kirjalle antaman ID-numeron mukaan juoksevassa järjestyksessä siten, että järjestysnumero on ilmiasunumeron jäljessä alaviivalla erotettuna. Esimerkiksi 123901_0001.mp3, 123901_0002.mp3, jne. Tiedostojen nimet saa muutettua esim. Daisy 2.02 Regenerator -ohjelmalla.

Celiaan toimitetaan myös kirjan alkuperäiset, tuotanto-ohjelmalla äänitetyt pakkaamattomat wav-tiedostot ja tuotanto-ohjelman tekemät muut tiedostot. Wav-tiedoston muoto on 44,1 kHz, 16 bittiä, mono.

4.6. Kirjan viimeistely ennen toimitusta Celiaan

Ennen kirjan toimittamista Celiaan on valmiista kirjasta tarkistettava, että alla olevat kohdat on kirjassa tehty ohjeiden mukaisesti.

Celiaan on toimitettava valmiin kirjan mukana Validator-raportti ja täytetty tarkistuslista. Tarkistuslistaan kirjataan myös hyväksymispäivämäärä ja hyväksyjän nimi.

Jos jokin Validatorin virheilmoitus ei jostain syystä aiheuta toimenpiteitä, asia tulee selittää Celialle toimitettavan tarkistuslistan kommentteissa (esim. pitkät tauot keskellä kirjaa: perusteltavissa, jos kyseessä on harjoituksia sisältävä kirja, joissa tauko on miettimistä / vastaamista varten tms.).

Luenta

- kirjakohtaisten ohjeiden noudattaminen
- luentaan liittyvät asiat, esim. viitteet
- luennan yleisvaikutelma

Rakenne

- rakenteen otsikkotasojen oikeellisuus
- otsikoiden oikeinkirjoitus
- sivunumerointi

Alkukuulutus:

- Kirjan nimi (luettuna ja kirjoitettuna)
- Tekijän nimi (luettuna ja kirjoitettuna)
- Sisällysluettelo
- Käyttöoikeus

- Omistus yms. tekstit
- Lukijan nimi (luettuna ja kirjoitettuna)

Loppukuulutus

- Kirjan, tekijän ja lukijan tiedot loppukuulutuksessa
- Tekijän nimi kirjain kirjaimelta
- Painos
- Kustannustiedot
- Sivumäärä
- Alkuteos
- Kääntäjä
- Copyright
- ISBN
- Äänikirjan tuottaja ja äänityspaikka

Muut

- Tiedostojen määrä
- Metatiedot
- Tiedostojen nimet
- Ensimmäinen otsikko yhdessä fraasissa
- MP3-pakkaus
- Audion arvot
- SNR
- Tauot lukujen välissä
- Kansion koko
- Validator Full Mode
- Koneäänitesti: sisältääkö kirja koneäänistä luentaa (sivunumerot)

4.7. Kirjan siirtäminen Celiaan

Kirjat siirretään Celialle ftp-siirtoina. Toimittajalla tulee olla valmius lähettää ja vastaanottaa ftp-siirtoja oman palvelimensa kautta. Celia ohjeistaa kirjojen siirtämistavan tarkemmin erikseen.

5. DAISYTRIO-KIRJOJEN TUOTANTOVAATIMUKSET

5.1. DaisyTrio-kirjat

DaisyTrio-kirjat ovat ääntä, tekstiä ja kuvia yhdistäviä rakenteisia kirjoja, jotka ovat osa Celian tuotevalikoimaa. DaisyTrio-kirjat ovat Daisy-standardin mukaisia 2.02 audio full text -kirjoja, joissa on yhdistettyinä ääni, teksti ja kuvat. DaisyTrio-kirjaa voi kuunnella ja samaan aikaan seurata tekstiä tietokoneen, tabletin tai älypuhelimien näytöltä.

5.2. DaisyTrio-kirjan tuotantoprosessi

Celia toimittaa palveluntarjoajalle kaksi kertaa kuukaudessa julkaisukohtaisen tilauksen ja julkaisun luentapohjan Daisy 2.02 tai pdf-muodossa. Daisy 2.02 luentapohjaa voi lukea selainten tai Daisy-kirjalle sopivien lukuohjelmien avulla. Kirjan mukana voi olla erillisiä kirjakohtaisia ohjeita lukemisesta. Audion laatuvaatimuksissa noudatetaan Daisy-äänikirjojen ohjeistusta.

DaisyTrio-kirja luetaan juuri niin kuin luentapohjan tekstissä lukee. Luennassa noudatetaan Celian Lukijoiden ohjeita ja julkaisukohtaista ohjeistusta. Kirjaan ei tarvitse erikseen lisätä alkua- tai loppukuulutuksia, ellei julkaisukohtaisessa tilauksessa muuta edellytetä. Äänen synkronisointi kirjan tekstiin tehdään Celiassa. Äänitiedostot tarvitaan vain wav-muodossa, ja ne jaetaan pääsääntöisesti yksi tiedosto per H1-tason luku. Tiedostot tulee tarvittaessa toimittaa Celiaan tuotannon edetessä kahden tunnin mittaisissa osissa. Tiedostoissa on oltava juokseva järjestysnumero. Kirjan rakennetta ei tarvitse tehdä, sillä Celia käyttää pelkät äänitiedostot. Tiedostot lähetetään Celiaan sähköisesti sovitussa aikataulussa. Äänittäjä toimittaa valmistuneen kirjan yhteydessä kirjan ID-numeron. Celia toimittaa osan wav-tiedostoista pysyvässä säilytyksessä CSC:lle. Äänittäjän on tarvittaessa lisättävä tiedostoihin Celian ohjeistuksen mukainen metadata.

5.3. DaisyTrio-kirjojen luennasta

DaisyTrio-kirjojen luennassa noudatetaan pääsääntöisesti Celian Lukijoiden ohjetta. Lukijoiden ohjeen kohdassa 6 kuitenkin on muutamia erillisiä/täydentäviä ohjeita liittyen DaisyTriojen luentaan.

LIITE. DAISY-ÄÄNIKIRJOJEN VAATIVUUSRYHMÄT

Celian tuottamat Daisy-äänikirjat jaetaan kirjan rakenteen ja luennan vaativuuden perusteella vaativuustasoltaan kahteen ryhmään. Celia määrittää tilaajana tuotettavan äänikirjan vaativuusryhmän, ja vaativuusryhmä ilmoitetaan aina julkaisukohtaisessa toimitusohjeessa. Vaativuustason ratkaisee teoksen sisältö ja se, täytyykö äänikirjaan tehdä runsaasti leipätekstin luennan ylittävää toimittamista.

Suurin osa tuotettavista Daisy-äänikirjoista kuuluu vaativuusryhmään 1. Vaativuusryhmään 2 kuuluvat sisällöltään ja rakenteeltaan monimutkaiset kirjat, joissa Daisy-äänikirjan tuottaminen edellyttää painetun/sähköisen kirjan sisällön runsasta toimittamista ja joiden rakenne on vaikeaselkoinen.

Vaativuusryhmän määräytymiseen ei vaikuta kirjan varsinainen kieli tai satunnaisten kuvien ja taulukoiden selostaminen. Vaativuusryhmän määräytymiseen ei vaikuta myöskään satunnaisten leipätekstistä erillisten osioiden sijoittaminen painetusta/sähköisestä kirjasta poikkeavasti tai satunnaisten sellaisten osioiden otsikoiminen, joilla ei ole painetussa/sähköisessä kirjassa otsikkoa.

Alla annetut esimerkit vaativuusryhmistä ovat viitteellisiä, ja vaativuusryhmän määrittelee aina Celia tilatessaan kirjan.

Vaativuusryhmä 1

Vaativuusryhmään 1 kuuluvat useimmat tavallista leipätekstiä sisältävät romaanit, runokirjat, novellikokoelmat ja tietokirjat.

Vaativuusryhmän 1 tietokirjassa voi olla jonkin verran leipätekstistä erillisiä osia (tietolaatikoita, lisätekstejä, taulukoita, kaavioita, graafisia esityksiä, kuvia ja kuvatekstejä), jotka sijoitetaan painetusta/sähköisestä kirjasta poikkeavasti tai joille tehdään otsikot, vaikka niillä ei painetussa/sähköisessä kirjassa olisi sisällysluettelossa otsikkoa. Rakenne on ohjeistettu pääosin Celian kirjakohtaisessa toimitusohjeessa.

Vaativuusryhmä 2

Vaativuusryhmään 2 kuuluvien kirjojen sisältö ja otsikkorakenne edellyttävät poikkeuksellisen runsasta toimitustyötä Daisy-äänikirjaa tuotettaessa ja sisällön järjestämiseen toimivaksi äänikirjaksi on kiinnitettävä erityistä huomiota. Syynä voi olla esimerkiksi alkuperäisessä kirjassa käytetty ulkoasu, joka saattaa olla otsikoinnissa epälooginen, tai se, että kirja saattaa sisältää runsaasti sellaisia otsikoimattomia leipätekstistä erillisiä osia, joiden otsikointi Daisy-äänikirjassa on välttämätöntä äänikirjan käytettävyyden kannalta. Tekstiosoiden ja leipätekstistä erillisten osioiden sijoittelu on vaativuusryhmän 2 kirjassa sellainen, että äänikirjaa tuotettaessa ne on luettava painetusta/sähköisestä kirjasta poikkeavaan järjestykseen.

Tajunnanvirtatekniikan laajamittainen käyttö, rakenteelliset tai tyylilliset kokeilut, esimerkiksi poikkeava typografia, yms. erikoisuudet voivat olla peruste sille, että kirja määritellään vaativuusryhmään 2. Myös kokonaiset jaksot yhdellä tai useammalla vieraalla kielellä, joiden ymmärtäminen on olennaista tekstin kokonaisuuden kannalta, voivat olla peruste kirjan määräytymiselle vaativuusryhmään 2. Myös se, että kirjassa on runsaasti luettavia asiaviitteitä, voi vaikuttaa vaativuustason nostoon.

Peruste vaativuusryhmälle 2 voi olla kirjan sisällön järjestäminen painetusta/sähköisestä poikkeavalla tavalla lähes koko kirjan osalta. Painetussa/sähköisessä kirjassa on tällöin runsaasti leipätekstin katkaisevia erillisiä osia (lisätekstit, tietolaatikat, taulukot, kuvat ja kaaviot) ja niiden järjestys on epälooginen tai

sirpaleinen. Tekstin osien siirtämiseen äänikirjassa sopivaan kohtaan ja osien mahdolliseen otsikointiin täytyy kiinnittää erityistä huomioita, ja osien paikka sekä mahdollinen otsikointi on aina ratkaistava tapauskohtaisesti.